

МИТИЧНИ СЪЩЕСТВА В ЯПОНСКИТЕ ПРЕДАНИЯ И ЛЕГЕНДИ

Катя Маринова

Митовете са неразделна част от човешкото развитие. Вярванията и легендите са тези, които формират самосъзнанието на един народ. Легендите и преданията са основният източник на информация за религиозните вярвания. Тук ще разгледаме тези митични същества, които, макар и да са свързани с религиозните вярвания на японците, са “живели” близо до хората. Няма да говорим за създанията с божествен произход като шинтоистката богиня на Слънцето – Аматерасу или за Ботхисатвите – съществата, постигнали просветление при будизма. Ще говорим за съществата, срещащи се в народните приказки и легенди. Такива като българските таласъми, русалки и други обитатели на реките, езерата и горите. Много от тях намират убежище в литературата или произлизат от нея. Фактически е почти невъзможно да се обхванат всички видове призраци, духове и митични същества. Опит в тази насока е направил ученият и художник Торияма Секиен през 80-те години на XVIII век. Първият том излязъл през 1781 г. под името “Нощен парад на стотици демони”, а след 3 години - “Илюстрирана колекция на стотици призраци” – “Гаджю хяки цуредзуре букуро”. Създал още 2 тома, в които заедно с черно-белите илюстрации било дадено описание на всеки призрак. Всъщност са включени и митични същества, а не само призраци.

Най-често срещаните легендарни същества на японския архипелаг по азбучен ред са: **бакемоно, баку, бусо, дзашики-варашии, иттан-момен, каппа, каса-но-обаке, конаки-джиджии, коропоккур/коробоккур, нингьо, нурикабе, обаке и юрей, они, рокурокуби, рю, сеннин, тенгу, тенньо/теннин, хитоцумекозо, шачихоко, шикигами, шикоме, шоджо, ямауба/яманба.**

Нека да направим описание на всяко от тях. По-често срещаните имат различни наименования в отделните части на Япония. Явяват се като проява на някое божество. Имат и разновидности.

БАКЕМОНО: Съществуват най-различни разновидности. Едни от тези същества са подобни на българските таласъми. Представяват дребни, уродливи същества, живеещи в планинските пещери, недалече от селищата, които обичат да ограбват. Всеки от тях, взет поотделно, е доста слаб, затова винаги нападат вкупом. Най-силното и опасното оръжие, което притежават, са дългите и силни зъби. Най-много се боят от будистките храмове. Други от този вид са огромни, също нападат селата, но не са на групи. Отвличат деца, жени и дори убиват. **Бакемоно** се наричат също така и превъплъщенията на доста често обожествяваните животни – лисица, енотовидно куче и котка.

БАКУ: Това е добро привидение, което се храни с кошмарите на хората. Може да бъде повикано, като произнесете три пъти “баку курае” т.е. “баку, изяж кошмара ми” или като се напише името му на лист хартия и се постави под възглавницата. Изображенията му напомнят на малайски тапир. Среща се също така в китайската и корейската митология.

БУСО: Това са духове, хранещи се с човешка плът. Зараждат се в хора, починали от глад. Обикалят тъмните нощни улици в търсене на жертви. На практика са лишени от интелект. Могат да мислят единствено за храна. Изглеждат като започнали да се разлагат трупове.

ДЗАШИКИ-ВАРАШИ: Това е добър домашен дух. Най-известен е обитаващият хана Рьокофусо, намиращ се в минералния извор Киндаичи, префектура Ивате. Най-общо представляват 5–6-годишно момченце или момиченце със спусната коса, живеещи във вътрешната гостна на старите японски домове. Не могат да живеят в офиси и нови сгради. Смята се, че защитават обитателите и спомагат за разцвета на дома, който обитават. Нее ясно как домашните духове избират дома, но ако го напуснат, той запустява. Поради тази причина в доста домове им предлагат ежедневно угощение. Макар че, като всяко дете, обичат да правят пакости, като например да се изтягат в леглото на гостите или да им обръщат възглавницата, се смята, че това носи късмет. Забавляват се като оставят нощем малки стъпки от пепел или вар и издават звук като от чекрък, наподобяващ звука от свещения танц “кагура”. Според едни могат да ги виждат само хора от семейството, а според други – само

децата. Стават известни и от различни литературни произведения, като например в разказите на Янаги Такунио – “Тооно моногатари” или “Ишигами-мондо”. В “Джиппо-ан-юрекидзаки” е описан домашен дух, живеещ в района Есаши, град Оошу, префектура Ивате. Там наричат **дзашики-вараши**, обитаващи предната част на дома – **Комецуки-вараши**, **Нотабарико**, **Усуцукико**, а тези в задната част – **Чьобирако** – те са бели и много красиви. Има още много примери. Не е изяснен произходът им. В североизточните райони е имало обичай в многодетните семейства, които не могат да изхранват всички, да се убиват новородените деца, като телата им биват погребвани в къщата. Смята се, че вярата в **дзашики-вараши** се е предавала до наши дни като към почитането на паметта им се е добавило вярването, че те стават духове-помощници на магьосниците, т.е. това са будистките “духове-закрилници”, т.нар. **гохоодооджи**, наречени простонародно **кокороеодооджи**. В североизточните райони е силно вярването в **окумаисама**, **оширасама**, които се почитат като божества на копринените буби – **санджин** и на огнището – **камадогами**.

ИТТАН-МОМЕН: Буквално се превежда като “късче памучна тъкан”. Представлява дълга, бяла летяща ивица плат, появяваща се през нощта и душаша своите жертви, като се увива около шията и главата им.

КАППА: Това е легендарно същество. Смята се, че е двуполово, среща се в почти цяла Япония, но названията и формите са различни. **Каппа** са водни духове, живеещи в реки и езера, плуващи много добре. В повечето случаи имат чиния на главата, пълна с вода. Ако тя се изпари или излее – умират. Много са вежливи и с чувство за дълг. Ако им се поклониш, отвръщат със същото и това е най-добрия начин да разлеят водата си. Има много народни приказки, в които се отблагодаряват с рецепти за лекарства и риба. Ако потъркат главата си с папрат, могат да се превръщат в хора.

Съществуват 2 вида **каппа**:

1. Тип “костенурка” – имат коруба, човка, плавници и чиния на главата. На рисунките са без палец. Има и такива, които пълзят като костенурките. Може би са неизвестен вид костенурки. Обичат краставици. Затова в Япония наричат суши, обвито с краставица “каппа-маки”.

Има картини, на които черупката им е завързана с връв. Може би е била като спасителен пояс за деца, затова има картини, на които **каппа** са без коруба. Друга особеност е, че миришат на риба, на ръст са колкото 10-годишно дете, а според някои имат 3 ануса.

2. Тип “човекоподобна маймуна” – целите са в косми, с големи кучешки зъби и неоформен нос. На главата си имат вдлъбнатина, пълна с вода /може би покрита с чиния, за да не се излее/. Имат палец и пети. Обичат борбата сумо и често се боричкат с децата. 30% от изображенията са от този тип. През пролетта слизат край реките, а есента се качват обратно в планините.

Каппа защитават реките, езерата и блатата от замърсяване и затова често се изобразяват като герой-талисман. Обикновено не правят лоши неща, но понякога завличат хората под водата, дават ги или им изваждат “ширикодама” /топче на дупето/ – фантастичен орган, за който се смята, че ако бъде изваден, човек става безпомощен. Това се дължи на факта, че сфинктера на удавниците се разхлабва и изглежда сякаш са извадили топче оттам.

Най-общо произходът на **каппа** може да се разгледа в 2 направления – в Западна и в Източна Япония. В Западна Япония се смята, че е привнесен от континента. Нарича се **Енкоо** и е сходен с китайската маймуна. В Източна Япония се смята, че е преобразена кукла, създадена да помага на **шикигами** на Абе но Сеймей и на Хидари Джингоро, създателят на 3 маймуни от храма Тошогу, където е погребан Токугава Иеясу. Според едноименния роман на Акутагава Рюноске “**Каппа**”, в западна Япония те са зелени на цвят, а в североизточна – червени.

Смятат **каппа** за бог на реката, който през есента става бог на планината. Затова в някои райони ги наричат **ямаваро**. Подобно на **дзаши-ки-вараш** могат да бъдат видени само от деца, защото като природен дух е лесно да се събере с чисти и непорочни хора, каквито са децата. Намерени са много мумии или кости на **каппа**, но това са фалшификати на мумификатори от епохата Едо (1603–1868). Събирали са заедно кости от най-различни животни – скат и маймуна или части от глава на сова.

КАСА-НО-ОБАКЕ: В буквален превод “привидение – чадър”. Представлява дървен чадър с едно око и един крак. Обича да плаши хората.

КОНАКИ-ДЖИДЖИИ: Буквално означава “старец, плачещ като дете”. Появявал се в планините в префектура Токушима. В действителност е старец, който отдалече изглежда точно като бебе. Стои край пътя и плаче с бебешки глас. Ако го съжалиш и го вземеш на ръце да го поносиш, изведнъж натежава, и, колкото и да се опитваш да се освободиш от него, е напразно. В крайна сметка странникът, смилил се над него, умира под тежестта му. В последно време се смята, че това се дължи на факта, че ниското ниво на кислород и високото ниво на въглероден диоксид, отделян от купчините сухи листа в планините, предизвикват халюцинации и чувство за тежест.

КОРОПОККУР/КОРОБОККУР: Те са като джуджетата и гномите. Това са дребни хора, появяващи се в преданията на племето аину, обитаващи северните райони на о. Хокайдо. На езика на племето най-общо се тълкува като “хора под листата на подбела”. Тъй като в езика на аину не се разграничават звуците “п” и “б”, срещат се и двата варианта. Легендите на аину за тези джуджета се разпростират в Хокайдо, Южните Курилски острови и Сахалин. Другите им названия са: **тучисеункур**, **тучисекокчакамуи** или **тончи**. Всички имат значение “хора, живеещи в колиби, вкопани в земята”. Легендата е следната: преди аину да се заселят по тези земи, там е живяло племето **коропоккур**. Те са били ниски на ръст, бързи и добри рибари. Живеели в колиби, покрити с листа от подбел. Били приятелски настроени към аину и им изпращали елени, риба и друг улов. Тъй като не обичали да ги виждат, ги доставяли нощно време през прозореца. Веднъж един млад аину причакал един от тях, хванал го за ръката, вкарал го в стаята и видял, че е красива жена с татуировка върху opakото на ръката. (Казват, че татуировките на жените от племето произлизат от там. Девойките не могат да се омъжат преди да са им направили татуировки като мустаци). **Коропоккур** се ядосали от наглата постъпка на младежа и оттогава никой не ги е виждал. Във вътрешните райони това предание се е променило. Твърди се, че са били мързеливи, а аину са били тези, които са им давали храна. Или, че татуировките на **коропоккур** са били направени от хваналия го аину, тъй като те са били поначало обичай на аину. Дори и сега при разкопки на жилищата, вкопани в земята, са намирани каменни и глинени съдове, за които някои от изследователите твърдят, че са дело на **коропоккур**.

НИНГЪО: Това са русалките или сирените. Загадъчни морски същества, за които се смята, че са безсмъртни. Ако човек изяде месо от русалка, може да живее много дълго, фактически, сам да стане безсмъртен. Съществува популярна легенда за девойката Яао-химе, чийто баща ѝ дал да опита месо от русалка. Тя живяла още 800 години, запазвайки образа на 15-годишно момиче. В нейна чест е построен храм.

НУРИКАБЕ: Това е чудовище във вид на невидима стена, преграждаща пътя. Ако човек е закъснял за някъде, защото дълго е вървял пеша, обикновено казват, че му е попречил **нурикабе**. Понякога се показват пред хората във вид на голяма каменна стена с крачета и малки ръчички.

ОБАКЕ И ЮРЕЙ: Привидения и призраци. Неприятни същества, приличащи на гъста мъгла. Обичат да плашат хората, приемайки най-различни кошмарни форми. Живеят в дупките на дърветата и на други тъмни места. **Юрей** са призраци на хора, загинали внезапно или насилствено, т.е. души без покой. Основните разлики между тях според производението на Янаги Такунио "Йоокай данки" са следните:

1. Докато **обаке** се появяват само на определени места, **юрей**, които нямат крака, а завършват с неясни очертания, могат да се преместват като вятъра.

2. **Обаке** се забавляват като плашат всички хора, без разлика, а **юрей** – само определени хора.

3. **Юрей** чукат по вратите и се крият около стените в късна доба, издавайки приглушен камбанен звън, докато за **обаке** няма определено време за плашене.

ОНИ: Това са различни видове дяволи. Първоначално са били невидими, същества не от този свят, както показва названието им на японски. След това са придобили сили, по-големи от човешките, а легендите по-късно са ги превърнали в хуманоидни същества, които са измъчвали грешниците в ада според някои будистки секти. В представата на съвременните японци, дяволите или демоните са огромни мъже, с къдрава коса и рога, с големи зъби, като на глиган, и остри нокти. Носят надбедрена препаска от тигрова кожа, а в бой използват железен кол с шипове "канабо". Трудни са за убиване, защото откъснатите им части израстват наново. Обичат човешкото месо и въпреки вида си са много

хитри и умни и могат да се превръщат в хора. Макар и рядко се появяват като красиви мъже и жени, примадващи противоположния пол. Смята се, че хората, неконтролиращи гнева си, могат да се превърнат в **они**, особено жените. Понякога дяволите са добри и защитават хората. Поради тази причина играта на гоненка в Япония се казва “онигокко” – “игра они”, а гонещият се нарича **они**. Има много литературни произведения, където се срещат, като тяхната роля е най-различна – от лоши, с които се борят героите от детските приказки Момотаро и Исумбоши, до такива с добро сърце, като в приказките “Найта акаони” и “Онитанобоши”.

РОКУРОКУБИ: Това е жена-чудовище с дълга шия. Съществуват два основни вида. Вратът на първият е много дълъг, а на главата на вторият може свободно да се отделя от тялото. И двете разновидности изглеждат през деня съвсем нормално. Разтегливият врат на първият вид се оприличава с източването на глината при изработването на керамични съдове, откъдето идва и името – “рокуро” – “грънчарско колело”, а “куби” – “врат”. Казват, че нощно време източва врат и пие от маслото в лампите. След периода Едо се ползват с постоянен интерес на панаирните атракциони. За втория вид казват, че произлиза от китайското чудовище Хитобан, чиято глава се отделя от тялото. То се среща и в едноименното произведение на Лавкадио Хърн. Тази жена-чудовище нощно време извършва най-различни злодеяния, като например да пие човешка кръв. Ако скриеш тялото, докато главата не е на него, можеш да я унищожиш.

РЮ: Най-често превеждано с европейския еквивалент – дракон. В Китай драконът е считан за символ на императора. В повечето случаи се смята, че живее във водата или в земята. Ревът му предизвиква гръмотевици и бури, а той самият може да лети като вихър в небето.

Казват, че тялото му е съставено от частите на най-различни животни. Рогата му са като на елен, главата му е като на камила, очите – на дявол (в Китай това означава като на призрак) или са като на заек, тялото му е на огромна змия, гърбът му е покрит с люспи на шаран, ноктите му са на сокол, дланите – на тигър, ушите – на крава. Също така казват, че около устата си има дълги бакенбарди (мустаци), под гърлото си има дълги 30-сантиметрови люспи, обърнати наобратно, а под челюстта си – перла. Освен това през есента се крият в пропастите, а през пролетта се

издигат в небето. Когато през епохата Тан (618–907) е приет в 12-те знака на източния календар, той е уникален поради факта, че е легендарно същество. Все още се спори защо само той от фантастичните животни е приет. Според една от теориите произходът или основата на преданията за драконите се крие в съществуващ по течението на Жълтата река вид крокодил, т.нар. крокодил от реката Яндзъ. Заради изчезването на крокодилите, слоновете и някои други животни, предизвикано от застудяването или исичането на горите, превърнало в пустиня много райони, те биват преувеличени в някаква степен и превърнати в легенди.

Макар че произходът на драконите е китайски, богът-змия и съвременен бог на водата в Индия **Нага**, при предаването му чрез будистичките писания в Китай, е превеждан като “дракон” и “цар-дракон”. В тази връзка няма да ни е трудно да си приемем, че драконът в Китай след навлизането на будизма, е повлиян от представите за бога-змия **Нага**. При това в Япония при преводите на хиндуистки свещени писания и литература, индийските рангове на божествата са предавани по правило със “змия” или “дракон”.

Смесването на различните култури в Япония е позволило драконът да бъде признат като бог на водата. Известен е **Сейрюю** – синия дракон, който е един от четирите бога, отговарящи за посоките на света и отговоря за изтока. Но е и обект на народни вярвания като бог на водата. В онези времена, когато иригацията не е била добре позната, при продължителна суша, хората са принасяли в жертва храна или животни на бога-дракон, а жреците са се молили за дъжд. **Ямата но орочи**, който се среща в “Коджики” – “Сказания за древни времена” и в други японски митове също се смята за вид дракон.

В Китай драконът се изобразява с 5 пръста. Според една теория това показвало уважение към императора и само той можел да го използва. Но сега това е забравено и всеки може да си го рисува както поиска. С 4 пръста изобразяват дракона в Корея и съседни на Китай страни. А с 3 – в по-отдалечените, в това число и в Япония.

СЕННИН: Буквално – хора от планините. Те са безсмъртни мъдrecи, притежаващи свръхестествена сила. Могат да управляват природните стихии, демоните, животните и мъртвите предмети. Умеят да летят. Макар че са индивидуалисти, от време на време се събират на групи за да поговорят за човешките работи, да посвирят или да речитират поезия.

Събират се в съвършената страна Сенкьо, високо в планините, достигащи небесата. Макар че са привнесени от китайски даоисти, те намират много последователи в Япония. Има много случаи, когато недоучили кандидат-безсмъртни се опитват да полетят, но безуспешно.

ТЕНГУ: Това са същества от японските легенди. Дяволи, които завличат хората по пътя на демоните. Наричат ги още **Гехосама** – “господари на небудисткия свят”. А също така **тенгу** е другото име на император Гоширакава. Първоначално се среща в Китай, като израз за нещастие, когато се види падаща звезда или опашка на комета. В 3 свитък от китайския сборник с разкази за невероятните неща “Шанхай дзи” – “Каталог на планините и моретата” срещаме следния откъс: “Въди се животно на вид като лисица, но белоглаво. Нарича се небесно куче. Викът му е лиу-лиу. Може да предпазва от зло.” (*Каталог на планините и моретата, Небесата питам*, София 1985, 32 стр.). Така е уподобен борсука, **амакицуне** – “небесната лисица”. За първи път думата **тенгу** се появява в Япония през 634 г. в “Нихоншоки”, където се упоменава нещо, което долетяло със страшен звук от небето (явно е падаща звезда, достигнала земята) и е наречено “тенгу амакицуне”. **Тенгу** през епохата Хейан (VIII–XII век) са със същата форма като в “Шанхай дзин”, т.е. се смята, че се посочва комета или падаща звезда. Днес вида **тенгу**, който се среща е от Средните векове, където той най-общо е дълъг (на японски – висок) нос, червено лице, облечен като отшелник, обут с едноредни гета (дървени налъми), носещ ветрило от листа, можеш свободно да лети и имащ зли намерения. За да се различава от другите е наречен **ханадака тенгу**. Връзката му с първообраза е слаба. Тук вече първоначалната форма е на будистки дявол, наречен **Тенма**, с крила, с тяло на човек, лице на **тенгу** или както е сборника “Конджаку моногатари”, това е зъл дух, наречен **сокол**, който лети в небето и може да обладае човек. Прототипа на **тенгу** явно се е променил в началото на периода Муромачи. Смята се, че външността на **Амбатенгу** от храма Амба от произведението “Тенгу но учиура”, създадено пред Муромачи, е от този начален период. В “Хейке моногатари” **тенгу** е нито човек, нито птица, нито куче. Ръцете и краката му са човешки, главата – кучешка, има криле и може и да ходи и да лети. В по-късните произведения будистките монаси от сектата Тендай, с цел да покажат трансцендентността на будизма, предават много случки, в които **тенгу**, предизвикват монасите на бой, но биват безжалостно разгромени. **Тенгу** са твърде самоуверени

и високия/вирнатия им нос е символ на това. Оттам, като кажеш “тенгу ни нару”, означава, че някой е твърде самоуверен.

Тенгу се предава макар и в променена форма във фолклора на всеки район. В Кюшу се нарича **Сорагами** – “небесно божество”, облечен е в бяла дреха, като на отшелник, и си лети свободно в небето. В южната част на префектура Ивате се нарича **Сунека**, в северната – **Нагоми**, **Нагомитакури**. Появява се на 14–16 януари, за да свали петната от огън от колената на мързеливците. Макар че никой не го е виждал през лунните нощи на 15 май, **Анмо** долита от Тихия океан, за да одере кожата на колената на мързеливците, които от постоянно излежаване пред огнището, стават кафяви. Казват, че помагат на слаби деца и ако детето ти се е залежало заради болест, щом се помолиш на **анмо**, то ще оздравее. В префектура Шидзуока в произведението “Шококу ринджидан” името му е **Сакаитори**, с човешко лице, външност и големина, но има крила с размах 182 см. **Мокуйо тенгу** има човка и през нощта лови подскачащата по повърхността на водата риба. Известни са още **Карасу тенгу** – “тенгу-гарван”, който е запазил тъмния цвят и **Джегайбо тенгу**, които принадлежат към т.нар. “тенгу с птичи произход”, притежаващи криле и клон. Изобразени са на много рисунъчни свитъци. Съществуват и **Ама тенгу**, станала монахиня, **Гухин тенгу**, който има формата на вълк и други.

Известни са и много **тенгу**, които се почитат като божества. Дори си имат имена, например: **Таробоо** от планината Атагояма, **Джиробоо** от планината Хираяма, **Хошъобоо** от планината Хией и много др. За **Тенгусан** от префектура Шига казват, че летял високо в небето и наблюдавал празниците. **Тенгонуками**, живеещ в планините на остров Ама-миоошима, се смята за старейшина на дърводелците, който вдъхнал живот на сламени кукли, за да построи за един ден дом за своята невеста. 2000 изпратил в планината, а други 2000 – в морето. Друга история от префектура Ехима разказва за това, как в планината Ишидзучи изчезнало едно 6-годишно момченце и колкото да го търсили, било напразно. Когато се върнали вкъщи, то вече се било прибрало. Обяснило, че както ходело по малка нужда зад един малък храм в планината, се появил огромен черен мъж, който го нахокал, казал му да си затвори очите, защото щял да го отведе до вкъщи и, докато се усети, вече бил в задния двор на дома си.

Като планински божества, се смята че живеят по дърветата, т.е. те са техни духове. Във всеки район на Япония има предания за борове и

криптомерии, които са обитавани от **тенгу**. Затова се смята, че около тях се чува плясък от крилетата им или, че стененето на вятъра всъщност е глас на **тенгу**.

ТЕННЬО/ТЕННИН: “Небесен жител”, по-точно “жителка”. Те притежават неземна хубост и са ги изобразявали обикновено във въздушнолеки, нежни одеяния. Носят се във въздуха, заобиколени от божествена музика и ухания. Напомнят на шинтоистката богиня Бентен, защото се явяват на хората и акомпанират на артистите. Възможни са и бракове с простосмъртни и да заживеят на земята за малко, докато успеят да се върнат на небето. Едно от преданията, наречено “Хагоромо” – (Дрехи от пера) разказва за небесна девица, слязла от небето да се разхлади в прохладните води на морето. Оставила дрехата си от пера на един бор. Миналият от там рибар я намерил и я присвоил. Въпреки молбите на **теннин**, че без нея не може да се върне на небето, той не ѝ я върнал докато не му изтанцува небесния танц. В други случаи рибарят не е толкова отстъпчив и я принуждава да се омъжи за него. Но щом тя намери дрехата си, тя взема децата, ако има такива, и отлита. Напомнят на българските самодиви поради факта, че без дрехата си те губят своите сили.

ХИТОЦУМЕ КОЗО: Буквално се превежда като “едноок млад монах”. Това са плешиви еднооки чудовища, приличащи на будистки свещеници. Обичат да плашат хората.

ШАЧИХОКО: Морско чудовище с глава на тигър и тяло на риба, покрито с отровни бодли. Превръща се в тигър, когато ходи по сушата. Обикновено плава около китовете, наблюдавайки дали те спазват закона на морето – “кита не може да яде голяма риба”. Ако кита наруши правилото, **шачихоко** се пъха в устата му и го жили до смърт. През Средновековието техни статуи са били поставяни в замъците, както в Европа са поставяли статуи на горгони.

ШИКИГАМИ: Това са духове, подчиняващи се на магьосниците, владеещи омьодоо (изкуството на гадаенето, астрономията и др.). Обикновено изглеждат като малки дяволчета, но могат да приемат формите на птици и животни. Много от тях могат да се вселят в тялото на

животно и да го управляват, а **шикигами** на най-силните магове могат да се вселяват в хора. Управляването им е много трудно и опасно, тъй като могат да се изплъзнат от контрола на мага и да го нападнат. Добрият познавач на омьодоо може да насочи силата на чужд **шикигами** срещу неговия господар.

ШИКОМЕ: Войнствена раса от същества, подобни на западните гоблини. Кръвожадни садисти са. На ръст са малко по-високи от човек, но многократно по-силни, с добре развита мускулатура. Имат остри зъби и светещи очи. Единственото им занимание е да воюват. Често устройват засади в планините.

ШОДЖО: Това са демони от дълбините. Големи същества с рижа коса, зелена кожа и плавници на ръцете и краката. Не могат да стоят дълго на сушата без морска вода. Обичат да потапят кораби и лодки и да завличат моряците на дъното. В древността за главата им са давали награда.

ЯМАУБА/ЯМАМБА: Това е старица-дух, живееща в планините и ядяща хора. Нарича се още **онибаба** и **киджо** – “вещица”. Казват, че предлага подслон на скитащите нощно време без път и посока пътници, като първоначално им се явява като красива жена, предлага им храна, но щом си легнат - ги изяжда. Има хора, които ги разглеждат като старици, изоставени в планината от семейството си, което не може да ги изхранва. Има и такива, които смятат, че **ямауба** са идентични със западноевропейските вещици.

Имат и други имена в отделните райони на Япония, като: **ямахаха**, **ямахиме**. В префектура Миядзаки казват, че **ямахиме** е с разпуснати коси и пее с прекрасен глас. Разказват, че обитаващата лоното на планините на префектура Окаяма **ямахиме** е 20-годишна жена с красиви вежди, черни коси, разпуснати върху кимоно с рядък цвят. Ловецът, който я срещнал, стрелял по нея, но тя хванала с усмивка куршума. В планинските райони на Токайдо, Шикоку и южните части на Кюшу, **ямауба** живее заедно с **ямаджиджи** или има дете. Оттам се наричат съответно **ямахаха** и **ямачичи** – (планинска майка и планински баща). В префектура Шидзуока казват, че **ямахаха**, добродушна жена, покрита с преплетена кора от дърво, се отбила да си почине в една къща, взела

назаем едно котле да свари ориз и то на 2 пъти се напълнило догоре. На остров Хачиджооджима тамошната **тедджи** криела хора или ги карала да обикалят цяла нощ из всевъзможни места. Ако се сприятелите обаче, носела сено на стопаните. Имало случаи, когато се грижела по 3 дни за безследно-изчезнали деца. Според преданията се смята, че най-чести жертви на **ямауба** са пастирите, бъчварите, амбулантните търговци и пътниците и те са ги създали.

В някои райони съществуват т.нар. "ямауба но сентаку но хи". На тези дни не се използва вода и не трябва да се пере. Това е останало вероятно от деня за пречистване на жриците на планинския дух на дъжда. В "Тооно моногатари" има разказ, в който жени са се крили в планината, защото е трябвало да се омъжат за бога на планината или са били похитени от планинци. Признава се като остатък от вярата в планинските божества, заради която са затваряли специално подбрани по време на селските празници жени в планината. Както споменахме вече **ямауба** ядат хора, но имат и добродушни, майчински качества. Тяхната противоречива същност, ги прави майки на надарени деца като Кинтаро от планината Ашигара. Във всеки район на Япония се предава по един или друг начин, че ако срещнеш, **ямауба**, която се измъчва от родилни болки и ѝ помогнеш, тя ще ти донесе късмет. Женските планински божества са известни с това, че раждат трудно и по много деца. Например в префектура Нагано, планинска богиня родила наведнъж 75 деца, а в префектура Токушима друга забременяла само от докосване до кожата на мъж с около 80 хиляди. В приказки от префектура Миядзаки се разказва за една, която родила 1200, а в Токушима и други райони, принцеса, омъжила се за планински бог, могла да роди наведнъж 404 или 99 хиляди деца.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Тубелевич, Йоланта. Митология на Япония. София, Български художник, 1986.
2. Кюнстлер, Мечислав. Митология на Китай. София, Български художник, 1987.
3. Каталог на планините и моретата/ Небесата питам. София, Наука и изкуство, 1985, с. 32.
4. Акутагава, Рюноске. Разговор в мрака. София, Народна култура, 1986.